

УДК 351.85:378:027.7(477)

Папуша Л. В., аспірантка спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: Бородін Є. І., д.і.н., професор, директор Навчально-наукового інституту державного управління

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасні, надзвичайно складні та швидкозмінні, умови функціонування бібліотек закладів вищої освіти в Україні детермінують потребу їх інноваційного розвитку, вирішення принципово нових завдань, впровадження новітніх технологій, форм і методів роботи, що відповідають сучасному етапу розвитку освіти і науки, цифрової трансформації суспільства та світовим тенденціям у галузях освіти та бібліотечної справи.

Бібліотеки закладів вищої освіти в Україні у процесі своєї діяльності зустрічаються з нерозв'язаними проблемами, труднощами й перешкодами, головними серед яких є:

– умови воєнного стану й небезпеки для працівників бібліотек та збереженості бібліотечних фондів;

– недосконалість чинного законодавства;

– недооцінення соціальної ролі бібліотек;

– скорочення фінансування до критично мінімальних обсягів;

– застарілість матеріально-технічної бази;

– низькі темпи впровадження інформаційних технологій;

– кадрові проблеми: старіння професійних кадрів та недостатня кількість кваліфікованого персоналу для реалізації сучасних напрямів діяльності бібліотек;

– низький рівень заробітної плати, що перешкоджає залученню молоді до роботи в бібліотеках;

– недостатні міжвідомча кооперація та міжнародне співробітництво бібліотек та ін.

Подолання вищеозначених труднощів та перешкод потребують ряду комплексних системних організаційних, структурних і технологічних змін згідно із сучасними загальносвітовими тенденціями та вимогами розвитку освітнього середовища.

Визначальний вплив на функціонування бібліотек закладів вищої освіти справляє державна політика в цій сфері. Адже саме цілеспрямована діяльність органів державної влади, що спрямована на вирішення існуючих проблем, сприяння досягненню й реалізації загальнозначущих цілей розвитку бібліотечної справи, є запорукою піднесення бібліотек закладів вищої освіти та ефективного виконання ними своїх завдань та функцій.

Стратегічні напрями діяльності бібліотек закладів вищої освіти в Україні визначаються як державною освітньою політикою, так і державною політикою в галузі бібліотечної справи. Зокрема, закони України «Про вищу освіту» [1], «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [2] та Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [3] й Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [4] є базовими законодавчими та програмними документами публічної політики, що визначають засади організації та функціонування бібліотек закладів вищої освіти в Україні в сучасних умовах.

Державна політика розвитку бібліотек закладів вищої освіти в Україні має бути сучасною, комплексною, системною, науково обґрунтованою, історично обумовленою, раціонально сформованою й послідовно впроваджуваною.

Пріоритетними напрямками розвитку бібліотек закладів вищої освіти в Україні в сучасних умовах, на нашу думку, мають бути: інтеграція з освітнім процесом; сприяння підвищенню інноваційної спроможності вищої освіти; інформаційна підтримка наукових досліджень; популяризація та підтримка розвитку відкритої науки; цифровізація бібліотечних ресурсів; впровадження інноваційних технологій та автоматизація процесів (штучний інтелект, блокчейн, великі дані та ін.); збереження й популяризація культурної спадщини та формування інституційної пам'яті закладу вищої освіти; формування сприятливого простору для освіти, науки, творчості й співпраці; впровадження нових форм взаємодії з користувачами; розвиток професіоналізму бібліотечних працівників; міжнародна співпраця та інтеграція; підтримка сталого розвитку та екологічних ініціатив.

Адаптувавшись до умов воєнного стану, враховуючи зовнішні та внутрішні зміни умов функціонування, максимально розвиваючи власні електронні ресурси та надаючи доступ до повнотекстових науково-метричних індексних баз даних, поєднуючи традиційне й дистанційне бібліотечно-бібліографічне обслуговування, вузівські бібліотеки мають стати помічниками, консультантами й надійними партнерами здобувачів вищої освіти та науково-педагогічної спільноти закладів вищої освіти.

Перелік посилань

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2014-%D1%80#Text>.
2. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січ. 1995 р. № 32. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лют. 2022 р. № 286-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.
4. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 берез. 2016 р. № 219-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text>.